

Resum Reflexió a partir del projecte migratori que menors i joves del Magreb duen a terme atrets per la possibilitat d'un futur millor. El xoc cultural i les poques possibilitats que troben al país d'acollida sumat a la falta de sensibilitat política provoca que, en molts casos, queden al marge del sistema de protecció generant exclusió social, addicció a tòxics, dinàmiques de carrer delictives, etc. Aquesta situació ha provocat l'aparició d'una nova manifestació del fenomen de persones sense sostre.

Paraules clau

Harba, Menors-joves, Projecte migratori, Sistema de protecció, Xoc cultural

Menores fuera de casa

Reflexión a partir del proyecto migratorio que menores y jóvenes del Magreb llevan a cabo atraídos por la posibilidad de un futuro mejor. El choque cultural y las pocas posibilidades que encuentran en el país de acogida sumado a la falta de sensibilidad política provoca que, en muchos casos, queden al margen del sistema de protección generando exclusión social, adicción a tóxicos, dinámicas de calle delictivas, etc. Esta situación ha provocado la aparición de una nueva manifestación del fenómeno de personas sin techo.

Minors away from home

A reflection on the migration which minors and youths from North Africa make attracted by the possibility of a better future. The culture shock and the few possibilities they find in the country which receives them, added to the lack of political sensitivity means that, in many cases, they are left out of the protection system, thus causing social exclusion, drug addiction, street crime, etc. This situation has led to the appearance of a new manifestation of the homeless phenomenon.

Palabras clave

Choque cultural, Menores-jóvenes, Proyecto migratorio, Sistema de protección

Key words

Culture shock, Minors-youths, Migration, Protection system

Autors: Joan Dueñas, Jaume Romero, Juan Miguel Iglesias

Article: Menors fora de casa

Referència: Educació Social, núm. 27 pp. 95-108

Adreça professional: Servei de Detecció i Intervenció al Carrer de l'Ajuntament de Barcelona. Projectes i Gestió de Serveis Socials (PROGRESS)
joanduenas@terra.es
Servei de Detecció i Contacte de l'Ajuntament de Sta. Coloma de Gramanet. Projectes i Gestió de Serveis Socials (PROGRESS)
jaumerope@yahoo.es
Servei de Detecció i Intervenció al Carrer de l'Ajuntament de Barcelona. Projectes i Gestió de Serveis Socials (PROGRESS)
jmiglo@yahoo.es

Introducció

Volem parlar dels
menors que un
cop van marxar
del seu país, i
des de llavors,
*mai no han estat
a casa*

Volem parlar en aquest article dels menors que un cop van marxar del seu país, i des de llavors, *mai no han estat a casa*. Són menors fora de casa en el sentit més ampli de la paraula. Fora de casa perquè són lluny de la llar familiar i del seu país, però també fora de *les cases* de les nostres ciutats perquè cap d'ells viuen en cap lloc que es pugui considerar casa seva. En el millor dels casos viuen institucionalitzats, alguns d'ells en recursos molt precaris, i d'altres viuen al carrer o en pisos abandonats sense una salubritat mínima. Són menors que viuen i creixen entre la precarietat i la incertesa esperant poder algun dia tornar a casa amb el somni complert o, si més no, trobar-se *com a casa* entre nosaltres.

Realitat social i econòmica del Marroc

Per a entendre el procés migratori que s'ha donat des d'una part de la societat marroquina cap a diferents països d'Europa hem de fer una primera aproximació a la realitat social i econòmica que actualment es dona en aquest país que té una renda per càpita de 1.250 dòlars, un índex d'analfabetisme d'un 36.6% en el cas dels homes i d'un 61.7% en el cas de les dones, un índex de mortalitat infantil d'un 42.1 per mil i un endeutament exterior de 16.963 milions de dòlars.¹

En aquests moments la gran majoria de la població al Marroc es troba en una situació de precarietat econòmica, és a dir, en una situació en el que existeix una gran dificultat per a obtenir un habitatge digne i un treball que permeti uns ingressos mínims per a cobrir les necessitats bàsiques dels membres familiars.

Aquest fet ens porta a un dels aspectes principals del fet migratori, una situació de supervivència de gran part de la societat al Marroc on les expectatives de futur són mínimes i on els joves tenen poques perspectives de millora pel que fa als seus pares. Paral·lelament es donen, històricament, grans dificultats entre els governs del Marroc i l'Estat espanyol per a generar una visió conjunta d'aquest fenomen sociològic que repercuteixi en acords conjunts per a afrontar aquesta situació.

Durant molt temps s'han intentat acordar certes estratègies per a intentar limitar l'arribada irregular de persones des del Marroc, amb uns resultats força qüestionables pel que fa a la seva eficàcia.

Un altre punt important és el del tractament que es dona a aquest fenomen per part dels mitjans de comunicació pel que implica el poder donar una visió més o menys parcel·lada del fet migratori i de la creació d'un posicionament determinat dins l'opinió pública no només de la societat d'acollida, sinó també de la societat del país d'origen.

L'arribada d'immigrants

Pel que fa a com es rep la informació de l'arribada de nous grups d'immigrants, principalment utilitzant com a mitjà de transport la pastera, existeix certa percepció de normalitat respecte a l'arribada d'aquests grups de persones i del fet que molts puguin perdre la vida en aquest procés.

Pel que fa concretament al grup de menors, objecte del nostre treball, cal fer una visió general de quina és la seva situació al país d'origen i de quins elements específics condicionen el seu procés migratori i com aquests marcaran la seva arribada i posterior incorporació a la societat d'acollida.

Existeix una primera diferenciació entre els menors que han crescut en zones del nord del Marroc, principalment a la ciutat de Tànger, i els que ho han fet a les zones del sud del país. Els primers tenen *més contacte* amb la realitat d'Espanya mitjançant la televisió i/o la transmissió verbal realitzada per altres joves que prèviament han realitzat aquest procés migratori i retornen al Marroc amb una vivència personal molt determinada.

S'ha de tenir present que les condicions de vida, en general, són diferents ja que al Nord tenen una visió més propera a la realitat d'Europa i al Sud, més rural, tenen menys vinculació amb la realitat d'altres països.

El somni europeu

Aquest grup de menors del sud del Marroc, normalment, han de fer un primer desplaçament cap a zones del nord, tenint de referència Tànger com a *trampolí cap a Europa*, on poden passar un període de temps vivint en situació de carrer

fins que tenen la possibilitat d'intentar l'entrada a l'Estat espanyol principalment viatjant sota un camió i/o autobús.

Aquests menors parteixen d'un àmbit rural on la situació familiar és molt precària i on ells no han tingut la possibilitat de rebre una educació que els possibiliti uns coneixements que puguin afavorir la seva integració en noves realitats socials.

Aquest condicionant educatiu també es dona amb els grups de menors del nord del Marroc ja que molts d'ells segueixen de manera molt irregular un procés d'escolarització i finalitzen els seus estudis primaris amb 13 o 14 anys per tal de començar a realitzar treballs (venda ambulants...) que aportin ingressos a l'economia familiar.

Les perspectives
i expectatives de
futur d'aquests
menors són
mínimes i
passen,
majoritàriament,
pel *somni*
europeu

Davant d'aquesta situació les perspectives i expectatives de futur d'aquests menors són mínimes i passen, majoritàriament, pel *somni europeu* on es pot aconseguir un treball estable que pugui permetre poder viure dignament a la societat d'acollida i on es pugui minimitzar la precarietat econòmica de les seves famílies al Marroc, enviant part dels ingressos econòmics obtinguts.

Els grups de menors que emigren

L'estada al carrer
incrementa el
seu risc social ja
que han de
sobreviure en
condicions molt
difícils i posant
en risc tant el
seu projecte
migratori com la
seva pròpia
integritat física

Pel que fa a la tipologia de menors (majoritàriament entre els 14 i els 18 anys) que es plantegen la immigració com a via d'escapadòria per una situació de pobresa, es poden trobar grups de *nens de carrer* que viuen a les zones properes del port de Tànger, principalment, que són de la mateixa ciutat i que es troben desvinculats de famílies desestructurades que no els poden atendre. Juntament amb aquest grup es troben grups de menors vinguts d'altres zones del Marroc que durant un temps han de viure al carrer esperant una oportunitat per a intentar fer el pas a la península.

És fàcil pensar que l'estada al carrer incrementa el seu risc social ja que han de sobreviure en condicions molt difícils i posant en risc tant el seu projecte migratori com la seva pròpia integritat física.

El mitjà més habitual per a intentar entrar en la península per a aquests grups, és amagar-se sota camions de transport que han de travessar cap a Espanya des

del Marroc i un cop arribats al territori espanyol dirigir-se de forma oculta a diferents zones, preferentment grans ciutats (Madrid, Barcelona, Bilbao...) on puguin tenir menys dificultats per a documentar-se, trobar una feina posteriorment i portar una vida més *anònima* respecte a la que portarien en petits municipis.

Actualment s'ha vist incrementat el número de menors que arriben utilitzant com a mitjà de transport la pastera, fet que implica un pagament econòmic per part de la família a les màfies que organitzen aquests viatges i que suposa un esforç i un endeutament molt gran als pares d'aquests menors amb el somni que el seu fill un cop arribi a l'Estat espanyol puguin obtenir una feina que reporti uns diners que ajudin tota la família.

El procés migratori vist des del Marroc

Un altre aspecte important del procés migratori és el de la visió que per part de l'Estat de la societat de partida es té d'aquest fenomen, ja que es pot viure com a un fet habitual i històric sense un plantejament de treball o com un aspecte a tenir present ja que gran part de la gent en edat laboral acaba fora del país d'origen. A més s'ha de tenir present que gran part d'aquests grups són menors d'edat que busquen una possibilitat de millora en el seu futur.

Des del Marroc existeixen pocs recursos i/o associacions que puguin atendre els menors que per diferents motius no tenen referents familiars que es puguin fer càrrec d'ells i, per tant, es fa difícil donar resposta a les necessitats generals d'aquests grups. Atesa aquesta panoràmica general de la situació dels menors a diferents zones del Marroc, se'ns plantegen diferents preguntes com, per exemple, "qui i per què immigra?", "és un projecte individual i/o familiar?", "l'objectiu principal és la supervivència, la millora personal, la millora familiar?", de les quals cal fer una reflexió per part de tota la societat civil i de les classes polítiques per a plantejar mecanismes que afavoreixin estratègies educatives d'integració social.

El procés migratori vist des de la societat d'acollida

Pel que fa a la societat d'acollida cal fer una anàlisi de com ens plantejem l'arribada de persones amb un bagatge cultural diferent i la visió que es té d'aquestes particularitats ja que una societat més o menys receptiva amb les diferències pot ser facilitadora o limitadora pel que fa a la integració de grups de fora del territori.

També és important pensar que el grup de menors del qual fem referència té diferents condicionants per a poder integrar-se amb certes garanties a la nova societat: el fet de ser adolescents i, per tant, amb un desenvolupament personal poc madur per afrontar un procés migratori d'aquestes dimensions, trobar-se amb una societat desconfiada vers el grup per tenir altres creences, que les seves expectatives de futur no es puguin encabir a la realitat que troben, la dificultat de l'idioma, el baix nivell de formació, la manca de documentació i, en molts casos, el consum de tòxics.

Conseqüències del viatge i molts interrogants

Quines són les conseqüències del viatge i el xoc de cultures que es troben?, qui són i com són?, com es configura el grup i quines característiques tenen?, són alguns dels interrogants que intentarem respondre, i a partir d'aquí poder donar pautes d'anàlisi per a una posterior discussió.

La majoria dels
nois i joves
vénen amb la
fantasia de trobar
una millor
condició de vida i
poder ajudar les
seves famílies en
el país d'origen

Cal dir que la majoria dels nois i joves atesos pels *serveis de detecció*, vénen amb la fantasia de trobar una millor condició de vida i poder ajudar les seves famílies en el país d'origen. Aquesta fantasia és alimentada per via mediàtica, són nombroses les parabòliques que es poden veure en les grans ciutats marroquines, i l'altra via és fruit de la immigració que torna en els mesos d'estiu amb grans vehicles i molts productes de consum.

És evident que els nens i els joves són un grup diana, fàcil i molt manipulable, i que s'enlluerna amb tot allò que veu per la televisió i el que se'ls explica del *somni europeu*. Més influenciables són aquells nens i joves que es passen els dies i les nits pels carrers de les grans ciutats com Tànger, Casablanca, Fes, Rabat i d'altres, sense més futur i perspectives que intentar marxar, tot i que en molts dels

casos jugant-se la vida, cap a una Europa que els rebutjarà i que els dificultarà la seva acollida i estada. Aquest grup, que decideix emprendre el camí del somni europeu, és majoritàriament d'origen familiar humil i amb poca formació acadèmica. Són famílies, nombroses i amb pocs o nuls recursos econòmics, que dipositen en els seus fills que emigren l'esperança de millorar la seva vida. Aspectes que, sens dubte, determinen i configuren una manera de ser i d'actuar i una responsabilitat afegida que no permetrà el fracàs en el procés migratori.

Itinerari de l'aventura migratòria

L'inici de l'*aventura* comença en el port de Tànger. Molts dels nois i joves, es coneixen del barri de la ciutat d'origen o es coneixen en el mateix port esperant el moment de poder colar-se, en els baixos d'algun autocar o esperant el torn en alguna pastera, això sí, havent pagat a preu d'or la seva plaça en alguna embarcació en estat molt precari. Moltes famílies arriben a endeutar-se per poder pagar aquest viatge tan peculiar.

Els qui tenen la sort d'arribar a la costa d'Andalusia, i no són descoberts pels cossos de seguretat de l'Estat i, per tant, no retornats al Marroc, inicien la lluita per aconseguir la regularització i, per tant, la possibilitat de desenvolupar-se amb normalitat en la societat d'acollida. Cal tenir en compte que els nois que poden demostrar documentalment que són menors d'edat, dintre de la dificultat, tenen més possibilitats i recursos per aconseguir la documentació.

El grup de menors d'edat

Ens fixarem en aquest grup, de minoria d'edat, que un cop arribats a l'Estat espanyol són susceptibles d'unes actuacions de detecció i derivació als serveis institucionals. En molts dels casos, aquests nois acabaran configurant un grup de joves que viuran i pernoctaran pels carrers de les grans ciutats i els cinturons industrials.

Les causes són diverses: per un costat, la no adaptació als diferents serveis d'acollida i estada i els programes dissenyats per les administracions

En molts dels casos, aquests nois acabaran configurant un grup de joves que viuran i pernoctaran pels carrers de les grans ciutats i els cinturons industrials

competents; per l'altre, la necessitat de cercar diners per a poder ajudar la família en el país d'origen, la qual cosa provoca una poca implicació dels nois en els ritmes que marquen els serveis i la dificultat d'aconseguir d'una manera ràpida la regularització que els permetria poder o tenir opció a un treball remunerat i assegurat.

Una part dels menors resten al carrer per no acceptar voluntàriament l'ingrés al circuit d'acollida, i entren en contacte amb joves que en el seu moment o no van acceptar entrar en el circuit, o per majoria d'edat no varen poder ser-hi admesos. Aquest contacte amb el grup de joves, la majoria irregulars i amb un tipus de vida delinqüencial, juntament amb les ganes d'assolir diners ràpids i fàcils provoca un contacte amb les màfies que controlen el tràfic de tòxics i una vida desenvolupada plenament al carrer amb el desgast físic i mental que aquest fet provoca. Sense cap més límit que la força de la llei i la raó de pertinença a un grup exclòs i amb moltes dificultats de socialització en el país d'acollida.

És important assenyalar que, al principi d'aquest fenomen, la comunitat magribina, establerta ja des de fa anys i en situació regular, era capaç d'absorbir tots aquests nouvinguts. Tenien capacitat de donar cobertura a escala d'allotjament, necessitats bàsiques i, el que és més important, feien de pont cultural i mediadors entre els nouvinguts i la societat d'acollida. Al cap dels anys, i veient com el fenomen dels menors i joves que venien anava en augment i no tenia perspectiva d'anar minvant, la comunitat magribina no es va veure capaç de seguir donant cobertura a aquests nois. Aquest fet va provocar el que es va conèixer com *els nens del carrer*, que tanta alarma social va provocar en les grans ciutats i rodalies a l'Estat espanyol.

Aquest grup de nois sense cap tipus de seguiment pels serveis de protecció estan a l'empara exclusiva del grup d'iguals

Els nens del carrer

Aquest grup de nois van començar a viure en cases abandonades i/o a mig fer que anomenen "*harbas*", i també en vehicles abandonats, espais en places públiques, ponts... sense cap tipus de seguiment pels serveis de protecció i estan a l'empara exclusiva del grup d'iguals. El seu mitjà de vida és el tràfic de tòxics, furt, activitats delinqüencials diverses i, fins i tot, la prostitució per a poder aconseguir uns ingressos per a mal viure i poder enviar diners a les seves famílies.

El deteriorament físic i mental, cada cop més evident, i els problemes amb la justícia amb acumulació de faltes i causes, han dificultat en excés en molts dels casos les possibles intervencions amb aquests nois.

La desconfiança cada cop més accentuada i el rebuig cap a la societat d'acollida han estabilitzat aquest grup fora dels marges de la llei, de la societat i, el que és pitjor, com un *grup sense sostre* en una edat juvenil i amb pocs recursos per a poder donar un tomb a aquesta situació.

Així mateix, les diverses lleis i les seves modificacions, que tenen a veure amb estrangeria, no han ajudat a millorar les condicions de vida i la possibilitat d'una regularització que, com a mínim, permeti una igualtat de condicions en el mercat laboral i a la infraestructura dels serveis tan socials, formatius o de qualsevol caire als quals tenim dret en la nostra societat.

Els sense sostre

El greu problema que presenta aquest nou grup dels sense sostre són els pocs recursos existents ja de per si, que s'agreuja per la manca d'una situació regular que no els permet accedir als minsos serveis existents.

Alguns nois del carrer passen a ser nois sense sostre, en un període de temps marcat per la consecució de la majoria d'edat, i la impossibilitat d'aconseguir uns papers que el regularitzin. En aquest període de temps la situació, tan física com psicològica, es va degradant a poc a poc, així com la possibilitat de tenir una mínima opció d'assolir l'objectiu que tenien fixat des del país d'origen.

Comencen a sorgir problemes de salut mental, desequilibris emocionals provocats pel desarrelament i el contacte amb un món que difícilment accepta i comprèn la seva situació, estades a centres penitenciaris i/o de justícia per acompliment de mesures judicials, problemes de salut pel consum abusiu de tòxics com inhalació de coles i d'altres, i el fet de viure al marge de la llei i del límit que et pot donar la família.

Les carències higièniques i alimentàries en la seva quotidianitat, així com el desconeixement de la xarxa de recursos i ajuts, i al fet de viure només en un grup d'iguals en les mateixes condicions, provoca la cada cop més complicada actuació educativa amb aquests nois i la dificultat de poder fer una contenció

La desconfiança cada cop més accentuada i el rebuig cap a la societat d'acollida han estabilitzat aquest grup fora dels marges de la llei com un *grup sense sostre* en una edat juvenil i amb pocs recursos per a poder donar un tomb a aquesta situació

Alguns nois del carrer passen a ser nois sense sostre, en un període de temps marcat per la consecució de la majoria d'edat, i la impossibilitat d'aconseguir uns papers que el regularitzin

La paraula
fracàs no entra
en el llenguatge
dels nois, i el fet
de poder tornar
a casa no entra
en els seus
esquemes ni en
el de les seves
famílies

emocional que permeti l'acceptació d'aquests en alternatives que millorin la seva precària situació.

Cal fer esment que tampoc no hi ha hagut una voluntat política, de les diverses administracions, per a abordar el problema des d'una vessant global i donar una sortida a la cada cop més complicada solució al conflicte.

Igualment, a tots als agents socials que hem actuat amb aquests nois ens ha mancat una certa pedagogia per a fer saber, al conjunt de la societat civil, la situació cada cop més angoixant d'aquests nois que tenien en el *somni europeu* l'esperança de millorar les seves condicions de vida i la dels seus familiars. La paraula fracàs no entra en el llenguatge dels nois, i el fet de poder tornar a casa no entra en els seus esquemes ni en el de les seves famílies.

Metodologia d'intervenció

Per a parlar de la metodologia d'intervenció amb aquests menors, hauríem de tenir en compte algunes consideracions que configuren les peculiaritats més rellevants que s'han de valorar a l'hora d'intervenir amb aquesta població, més enllà de les particularitats pròpies de l'adolescència. Els menors immigrants vénen condicionats per una càrrega cultural molt diferent a la de la societat d'acollida (que segurament serà motiu de conflictes) i per la fantasia de poder assolir amb èxit el seu projecte migratori, ignorant en alguns casos i no volent acceptar en altres, les dificultats existents per tal de poder-ho assolir.

El conflicte cultural

El menor immigrant viu a cavall entre dues realitats: l'autòctona de la societat que l'acull i la que prové de la tradició familiar i dels costums de la societat a la que pertany. El menor creix amb la contradicció de diferents valors de referència i porten dins seu una doble moral que els desestabilitza. El problema no és que el menor es rebel·li contra la societat acollidora, el problema és la pressió que rep per les dues parts, el rebuig, la necessitat de voler ser acceptat tant per la seva família, que espera d'ell l'èxit del seu projecte, com pel seu nou entorn social, i això moltes vegades és font de conflictes que, sovint, l'administració i els agents educatius no sabem com resoldre. Aquesta

circumstància fa que, sovint, en la primera acollida, es donin les condicions perquè el menor rebutgi la intervenció de l'Administració que l'ha de protegir.

Però què fa que un menor no acompanyat rebutgi la protecció de l'Administració? Aquesta és una pregunta que s'acostuma a respondre amb tòpics mancats de rigor o amb prejudicis etnocentristes. Respostes, com ara *"no volen assumir una mínima normativa"* o *"no tenen cap intenció de treballar, vénen a delinquir perquè les lleis d'aquí són menys severes que en el seu país"*, alimenten una mentalitat racista basada en el discurs de la seguretat ciutadana i de la inadaptació estructural d'aquests menors. Llavors el menor veu qüestionats els seus valors, les seves creences o, fins i tot, les seves interaccions familiars.

La mentalitat occidental d'una societat benestant no entén ni recorda el procés migratori d'un jove al voltant dels 16 anys i, sovint, expressa la seva perplexitat cercant culpables en ell o en la seva família. Aquesta mentalitat, que traspua en moltes entrevistes fetes per professionals, provoca un sentiment d'incomprensió en el menor que fa que percebi el sistema de protecció com un agent fiscalitzador, i molts cops aquest és el començament d'una desvinculació del menor dels serveis de protecció.

Tots els professionals que intervenim amb menors immigrants no acompanyats hauríem de fer un esforç per a entendre totes les circumstàncies que els van portar a plantejar un projecte migratori, com el que hem descrit en aquest article, a aquests nois i a les seves famílies -assumint els elevats riscos que comporta- i per a conèixer més a fons la realitat socioeconòmica i sociològica del lloc on provenen. En resum, comprendre millor aquesta realitat, perquè la ignorància i la incomprensió són font de conflictes, d'injustícies i de maltractaments institucionals.

Inongo-vi-Makomé, escriptor camerunès, fa referència a la incomprensió occidental en el seu llibre *España y los negros africanos* amb els següents termes: *Los blancos muchas veces creen que comprenden, y no es así, no comprenden. El caso es que no quieren comprender, sólo imponer! Imponen todo lo que descubren o piensan en un momento determinado, aunque después hayan de imponer lo contrario cuando piensen de otra manera.*

Makomé posa l'exemple que, quan els occidentals van arribar a l'Àfrica, els hi deien que eren uns salvatges perquè anaven despullats; doncs bé, al voltant de l'any 1990 explica que uns turistes que estaven de vacances prop del seu poble natal practicaven el nudisme i quan la gent del poble els va cridar l'atenció, aquests turistes els van acusar d'incultes i endarrerits. O sigui, eren incivilitzats abans perquè anaven despullats i ho continuen sent ara perquè no es volen despullar en públic.

Comprendre millor aquesta realitat, perquè la ignorància i la incomprensió són font de conflictes, d'injustícies i de maltractaments institucionals

Molts cops la intervenció amb aquests menors cau en contradiccions semblants a la que Makomé exposa en el seu llibre. Per una banda, se'ls hi diu que són menors i que no poden complir les seves expectatives i, per l'altra, els assignen, com a recurs de pernocta, una habitació d'una pensió a Ciutat Vella amb la qual cosa es pressuposa que poden viure amb l'autonomia pròpia d'un adult.

Se'ls hi diu que per a treballar cal un permís de treball i residència i molts d'ells acaben el seu procés de *protecció* als 18 anys, amb la necessitat ineludible de trobar feina durant el primer any perquè aquest permís sigui renovat. A les dificultats que normalment hi ha per a trobar feina, a aquests nois se'ls sumen d'altres que encara ho fan més difícil: El poc domini de l'idioma, la poca formació professional i acadèmica i el desconeixement de les vies d'accés al mercat laboral, fan que els sigui molt difícil trobar la primera feina.

Fantasies del projecte migratori

En realitat, el menor que arriba amb l'esperança de treballar per a poder enviar diners a la seva família, es troba que no ho podrà fer immediatament, sinó que haurà de passar un temps en un centre de dia on el menor tindrà la percepció que està perdent el temps. Mentrestant, és possible que la família li mostri una certa impaciència si no envia diners a casa dient-li al noi que, si no troba feina, millor que torni al Marroc. El noi sap que no pot tornar amb un fracàs a l'equipatge.

Aquesta situació
fa que molts
menors
desencantats
abandonin
aquest tipus de
recursos i
romanen pels
carrers de la
ciutat amb la
intenció de poder
satisfer la seva
necessitat
d'aconseguir
diners per a ells i
la seva família

La primera frustració, doncs, del menor que arriba a una ciutat espanyola per a treballar, és que el seu principal objectiu (juntament amb l'assoliment del permís de residència i treball) haurà d'esperar indefinidament, perquè cap professional és capaç de dir-li quant temps haurà de passar perquè pugui accedir a una feina. Mentrestant, haurà de seguir en el centre de dia fent algun tipus de curs que, en la majoria dels casos, no serveixen per poder accedir a un treball remunerat. Aquesta situació fa que molts menors desencantats abandonin aquest tipus de recursos i romanen pels carrers de la ciutat amb la intenció de poder satisfer la seva necessitat d'aconseguir diners per a ells i la seva família. Uns ho aconsegueixen amb petits robatoris, d'altres amb treballs irregulars. En qualsevol cas, aquests menors, s'autoexclouen del sistema de protecció perquè el perceben lent i ineficaz. Aquesta autoexclusió serveix a l'Administració per a eludir la seva responsabilitat ja que són fora de la xarxa dels seus serveis i recursos de forma *voluntària*.

Conclusió

La legislació vigent preveu que tot menor en territori espanyol ha de ser protegit per l'administració i regularitzat en cas de ser tutelat. Però el concepte de protecció, entès en un sentit ampli, ha de comportar alguna cosa més que la garantia d'un lloc per a pernoctar. Cal un seguiment i suport educatiu perquè el menor reconstrueixi el seu procés migratori de la manera menys traumàtica possible, garantir una formació eficaç, que inclogui l'aprenentatge de l'idioma, i garantir una inserció laboral d'acord amb les aptituds i potencialitats de cada noi per assegurar una desvinculació dels serveis de protecció amb possibilitats reals d'èxit, ja que molts dels nois que acaben la seva estada en aquest tipus de recursos quan compleixen els 18 anys, han d'iniciar una nova recerca de supervivència, ara ja com a majors d'edat, per tant sense la protecció de l'Administració.

El concepte de protecció, entès en un sentit ampli, ha de comportar alguna cosa més que la garantia d'un lloc per a pernoctar

Tenint en compte aquestes consideracions, podem afirmar que els recursos existents actualment per a aquests menors són insuficients per a complir les seves expectatives i que haurien d'estar encaminats a la inserció laboral efectiva, convinguda amb empreses de diferents àmbits, mitjançant la creació de recursos d'inserció laboral que contemplin una formació, remunerada des del principi, amb beques per a transport i menjar, i que culminés amb un contracte laboral. Només així podrem evitar que es consolidi a les nostres ciutats una nova forma de pobresa, basada en el fracàs dels menors immigrants, que un dia van marxar de casa per a gaudir del benestar d'Europa i ara romanen, encara sense casa, pels carrers de les nostres ciutats.

Joan Dueñas i Ferràndiz
Educador Social del Servei de Detecció i Intervenció²
de l'Ajuntament de Barcelona

Jaume Romero i Pèriz
Educador Social del Servei de Detecció i Contacte
de l'Ajuntament de Sta. Coloma de Gramenet

Juan Miguel Iglesias Lobo
Educador Social del Servei de Detecció i Intervenció
de l'Ajuntament de Barcelona

-
- 1 Dades extretes de *El estado del mundo 2004* d'Ediciones Akal.
 - 2 Aquests serveis són gestionats per Projectes i Gestió de Serveis Socials (PROGESS) mitjançant contractes de prestació de serveis.
-

Bibliografia

Human Rights Watch, *Callejón sin salida*. Vol.14(D)- Mayo 2002.

Vi Makomé, Inongo, *España y los negros africanos*

Aja, Eliseo, *Els menors immigrants del carrer a Barcelona*. CIIMU. Barcelona 2002.